

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยนับเป็นรัฐชาติที่มีสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พื้นที่ทำเลที่ตั้ง และลักษณะทางกายภาพที่สำคัญที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง จากการมีทำเลที่ตั้งบนคาบสมุทรหรือดินแดนสุวรรณภูมิหรืออินโดจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพื้นที่ด้านล่างสุดของยูเรเชีย (Eurasia) ซึ่งเป็นชื่อทวีปที่เป็นการรวมกันระหว่างเอเชียกับยุโรป นับเป็นแหลมหรือคาบสมุทรที่มีที่ตั้งอยู่ระหว่างจีนตอนใต้ที่ประชิดพื้นที่ทางด้านเหนือ กับเกาะสุมาตรา ซวา และบอร์เนียว และอ่าวไทยที่ประชิดพื้นที่ทางด้านใต้ และระหว่างอนุทวีปซึ่งเป็นที่ตั้งกลุ่มประเทศเอเชียใต้ในปัจจุบันด้านตะวันตก โดยมีทะเลอันดามันคั่นกลาง และทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันออก พื้นที่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน ประกอบด้วย อนุภูมิภาคจำนวน 2 ส่วน คือ ภาคพื้นทวีปและภาคพื้นสมุทร ภาคพื้นทวีป ประกอบด้วย พื้นที่ของพม่า กลุ่มประเทศอินโดจีน ประกอบด้วย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม และภาคพื้นสมุทร ประกอบด้วย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ และติมอร์ เลสเต สำหรับประเทศไทย ประกอบด้วยภาคพื้นทวีป ได้แก่ เป็นพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตกบางส่วน และภาคพื้นสมุทร ประกอบด้วย ภาคตะวันตกส่วนบางส่วน และภาคใต้ ทำให้ทำเลที่ตั้งของประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ต่อเนื่องมานับตั้งแต่อดีต

ความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่สำคัญจากช่วงรัฐจารีต (Traditional State) บนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้เมือง แวนแคว้น อาณาจักร ของไทยก่อกำเนิดและพัฒนาจนกลายเป็นสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ แต่ด้วยปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ประเทศไทยมีพื้นที่และทำเลที่ตั้งที่ไม่ประชิดจีนแต่ไม่ห่างจากจีนมากนัก ทำให้เมือง แวนแคว้น อาณาจักร จำนวนมากต่างยอมรับอำนาจของจีน ประเทศมหาอำนาจที่ใหญ่ที่สุดในโลกขณะนั้น ที่สำคัญ คือ สุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ผ่านระบบบรรณาการหรือจิ้มก้อง เพราะความหวาดกลัวจากการแผ่ขยายอำนาจของจีนสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน นับตั้งแต่สมัยสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ต่างสถาปนาและสร้างความสัมพันธ์กับประเทศอื่นด้านเศรษฐกิจทางการค้า จากประเทศในเอเชีย ที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่นในด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ซวาในด้านใต้ อินเดียและเปอร์เซียในด้านตะวันตก และประเทศมหาอำนาจตะวันตกที่ทำการค้ากับอโยธยา ที่สำคัญ คือ โปรตุเกส ฮอลันดา สเปน อังกฤษ และฝรั่งเศส จนทำให้อโยธยากลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญ เจริญรุ่งเรือง ร่ำรวย และมั่งคั่ง มากที่สุดเมืองหนึ่งในเอเชียหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกในมุมมองของตะวันตก เทียบได้กับโตเกียวของญี่ปุ่น และปัตตาเวียที่ซวา ความเจริญรุ่งเรืองและความมั่งคั่งถูกส่งต่อไปช่วงเปลี่ยนผ่านของประเทศไทยที่สำคัญจากธนบุรีสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช สู่รัตนโกสินทร์นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธ

ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ถึงพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 คลื่นความเปลี่ยนแปลงของตะวันตกภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่แพร่ขยายทั่วโลก มาพร้อมกับลัทธิล่าอาณานิคม จากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งอยู่กลางคาบสมุทรอินโดจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ขณะที่ยังทรงผนวช ทรงทราบถึงกระแสของความเปลี่ยนแปลงที่ถือกำเนิดขึ้นนับเป็นช่วงเวลาที่มีการก่อตัวเป็นรัฐสมัยใหม่ (Modern State) อย่างเด่นชัด

การก่อตัวของรัฐสมัยใหม่ของประเทศไทยหรือสยามขณะนั้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ยุโรปขยายไปทั่วโลก รวมถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการสูญเสียดินแดนและพื้นที่ในความหมายของรัฐบรรณาการและรัฐจารีตเป็นจำนวนมาก เป็นการสูญเสียที่ถือกำเนิดขึ้นระหว่างการปรับเปลี่ยนจากรัฐแบบจารีตสู่รัฐสมัยใหม่ที่เป็นรัฐชาติ (Nation-State) เพราะเผชิญหน้ากับมหาอำนาจตะวันตก ที่สำคัญ คือ อังกฤษ และฝรั่งเศส เมื่อฝรั่งเศสเปิดฉากรุกรานทางทะเลจากเหตุการณ์วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 ใน ค.ศ. 1893 ภายหลังจากที่ประเทศไทยปฏิรูประบบราชการส่วนกลางใน ค.ศ. 1892 สำเร็จลุล่วง จากบทบาทของเรือรบฝรั่งเศสที่ปิดปากอ่าวไทย ทำให้ประเทศไทยต้องยอมจำนนและสละอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนหัวเมืองลาวหรือดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงที่เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหรือลาวในปัจจุบัน ภัยคุกคามยังมีอย่างต่อเนื่องแต่ลดความรุนแรงลงช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 เพราะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 จนเข้าสู่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ที่ประเทศไทยเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ประเทศไทยเผชิญกับการยกพลขึ้นบกของทหารญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1941 ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นถล่มเพิร์ล ฮาร์เบอร์ สหรัฐฮาวาย สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1941 เพียง 1 วัน และทำให้ประเทศไทยกลายเป็นสมรภูมิที่สำคัญสมรภูมิหนึ่งในสงครามโลกครั้งที่ 2 จากความปรารถนาของญี่ปุ่นที่ต้องการสร้างทางรถไฟไปจากประเทศไทยเข้าสู่พม่า

การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้มหาอำนาจตะวันตก ที่สำคัญ คือ อังกฤษและฝรั่งเศส ต่างบอบช้ำกับสงคราม ส่งผลให้อังกฤษปลดปล่อยอาณานิคมจำนวนมาก ขณะที่ฝรั่งเศสยังคงพยายามรักษาอำนาจในอาณานิคมที่สำคัญ คือ อินโดจีน การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้โลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็นนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศโลกเสรีที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ กับโลกคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตเป็นแกนนำ จากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญจากพรมแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว กัมพูชา ที่มีความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ และเวียดนามที่แม้จะมีพรมแดนห่างออกไป แต่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยมเดียวกันกับขบวนการคอมมิวนิสต์สนับสนุนความเคลื่อนไหว จนสามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในลาวและกัมพูชาใน ค.ศ. 1975 ทำให้รัฐบาลไทยซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐบาลทหารเสียส่วนใหญ่ สนับสนุนการปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาที่กลายเป็นสงครามเวียดนามระหว่าง ค.ศ. 1954 ถึง 1975 ด้วยเหตุที่หวาดกลัวจากการแพร่ขยายของคอมมิวนิสต์ของประเทศไทยจากทำเลที่ตั้ง ที่สำคัญ คือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเสมือนเป็นคาบสมุทรยื่นเข้าไปที่พื้นที่ที่เป็นคอมมิวนิสต์ ทั้งด้านเหนือและตะวันออก ที่ติดลาว และด้านใต้ที่ติดกับกัมพูชา และปัญหาชนบทในประเทศไทยที่พื้นที่ส่วนใหญ่มีความยากจน ความขัดสน ความแห้งแล้ง ความทุรกันดาร การเกษตรกรรมที่ไม่ได้ผล นับเป็นพื้นที่ที่มีความล่อแหลมอย่างยิ่ง ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์จึงส่งผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

วิวัฒนาการ พัฒนาการ ของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกที่แสดงถึงความสำคัญของปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ จนความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์สิ้นสุดลง การสิ้นสุดยุคสงครามเย็นนำมาสู่การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคหลังสงครามเย็น ทำให้โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกหลังสงครามเย็นอย่างกว้างขวาง ตามความคิดของเคนนิชิ โอมาเอ (Kenichi Ohmae) (Ohmae, 1990) การก่อตัวของโลกาภิวัตน์ถือกำเนิดขึ้นนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 เพราะประเทศแต่ละประเทศต่างต้องพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน และแพร่หลายช่วงหลังสงครามเย็นนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 จากสาเหตุที่สำคัญสองประการ คือ การขยายตัวของทุน กับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร ที่สำคัญ คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) การล่มสลายของการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออกใน ค.ศ. 1989 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย (Liberal Democracy) ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหภาพโซเวียตเป็นกลาสน็อต (Glasnost) และ เปเรสตรอยก้า (Perestroika) ในสมัยนายมีคาอิล กอร์บาชอฟ ใน ค.ศ. 1985 นำมาสู่การล่มสลายของยุโรปตะวันออกใน ค.ศ. 1989 การทำลายกำแพงเบอร์ลินใน ค.ศ. 1989 นับเป็นสัญลักษณ์ของการเข้าสู่ยุคหลังสงครามเย็นหรือโลกาภิวัตน์นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 การล่มสลายของสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1991 ก่อให้เกิดเครือรัฐเอกราชจำนวน 15 รัฐที่รวมเป็นสหพันธรัฐรัสเซียภายหลัง ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจที่ใหญ่ที่สุดในโลกช่วงแรก ทำให้เกิดการครอบงำ (hegemony) ด้วยแนวคิดและกระบวนการแบบอเมริกัน (Americanization) แต่การทำหายจากประเทศอื่น ที่สำคัญ คือ จีน จากการกำหนดนโยบายสี่ทันสมัย (Four Modernization) นับตั้งแต่ ค.ศ. 1978 ทำให้ประเทศเติบโตจนเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ใน ค.ศ. 2001 และท้าทายอำนาจของสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 นับเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กระบวนการโลกาภิวัตน์เป็นการสร้างโลกให้เป็นหนึ่งเดียว และความเปลี่ยนแปลงจากเหตุและปัจจัยทั้งสองประการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ด้านการเมือง คือ การเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาธิปไตยแพร่ขยายทั่วโลก ด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจเสรีจากการค้าเสรี และด้านสังคม ที่เน้นสิทธิมนุษยชน และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้โลกาภิวัตน์มีความหมายหลากหลายมิติ ประกอบด้วย ด้านการเมือง คือ การสถาปนาอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่มีทุนแบบตะวันตก (Western capital democracy) หรือเสรีนิยมประชาธิปไตยซึ่งมีสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปตะวันตกหลายประเทศสนับสนุน การลดความสำคัญของพรมแดน และการลด

กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎ กติกา กฎหมายทั้งหลาย เท่ากับเป็นการเปิดกว้างด้านพรมแดน และการไม่มี หรือลด หรือยกเลิกเงื่อนไขในการกีดกันระหว่างรัฐ ด้านเศรษฐกิจ คือ กระบวนการสะสมทุนตามแนวคิดทุนนิยมสมัยใหม่ ส่งผลต่อการเพิ่มกำไรให้สูงขึ้น และการเป็นเหตุการณ์ หรือสภาพการณ์ หรือสถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ ของ ความเจริญหรือความเติบโตสูงสุดของแนวคิดทุนนิยมโลกในทางปฏิบัติ ทำให้ทุนนิยมมีแนวโน้มแพร่ขยายไปทั่วโลก นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 นำไปสู่สมมติฐานที่ว่าทุนนิยมจะไม่มีวันยุติ และด้านสังคม คือ ความเป็นนานาชาติที่มีเพิ่มมากขึ้นจากการติดต่อซึ่งกันและกันของมนุษย์ กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โลกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง และปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์เพิ่มความสำคัญตามลำดับก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของโลกโดยทั่วไป ที่สำคัญ คือ มิติด้านเศรษฐกิจในด้านการพัฒนา การค้า การลงทุน และความช่วยเหลือระหว่างประเทศ

จากความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากปัจจัย บริบท และสภาพแวดล้อม ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยมีความสำคัญที่เพิ่มมากขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งของ ประเทศมหาอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่สำคัญ คือ ความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศภายหลังการแพร่ขยายของโควิด นับเป็นที่มาของการวิจัยเรื่องความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020

1.2 คำถามการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 มีคำถามหลักของการวิจัย คือ ภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 มีความสำคัญอย่างไร

จากคำถามการวิจัยนำไปสู่คำถามย่อยของการวิจัย ประกอบด้วย

1.2.1 สาเหตุที่นำไปสู่ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 เป็นอย่างไร ประกอบด้วยสาเหตุใดบ้าง

1.2.2 สาระสำคัญของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 เป็นอย่างไร ประกอบด้วยสาระสำคัญใดบ้าง

1.2.3 ผลกระทบของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 เป็นอย่างไร ประกอบด้วยผลกระทบใดบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสาเหตุที่นำไปสู่ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020

1.3.2 เพื่อศึกษาสาระสำคัญของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020

1.3.3 เพื่อศึกษาผลกระทบของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 แบ่งออกเป็นสามด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านเวลา และด้านพื้นที่

1.4.1 ด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 แบ่งเป็น (1) สาเหตุที่นำไปสู่ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 (2) สาระสำคัญของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 ประกอบด้วย ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (3) ผลกระทบของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020

1.4.2 ด้านเวลา การวิจัยเรื่องความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 เป็นการวิจัยช่วงเวลานับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2020 จากปัจจัยภายนอกและภายใน ที่นำไปสู่การเพิ่มความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทย ที่สำคัญ ภายหลังจากการถือกำเนิดของวิกฤตการณ์โควิด-19 ที่แพร่ขยายทั่วโลก

1.4.3 ด้านพื้นที่ การวิจัยเรื่องความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 เป็นการศึกษาประเทศไทย ที่ส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ การกระทำ การปฏิบัติการ หรืออื่นใด กับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศอื่น ภูมิภาค และโลก

1.5 กรอบการวิจัย

1.5.1 สาเหตุที่นำไปสู่ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 เป็นการพิจารณาจาก (ก) สาเหตุภายนอกนำไปสู่ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 ประกอบด้วย ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ความเปลี่ยนแปลงและขยายอำนาจของสหรัฐอเมริกา ความเปลี่ยนแปลงและการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีน ปัญหาและวิกฤตการณ์รัสเซียกับยูเครน การจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจจำนวนมาก ที่สำคัญ คือ องค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ ข้อตกลงหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ภาคพื้นแปซิฟิกควอร์ด บริกส์ และการแพร่ขยายของไวรัสโคโรนา (Corona Virus or Covid-19) (ข) สาเหตุภายในนำไปสู่ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 ที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยที่เป็นรูปธรรม หรือปัจจัยที่จับต้องได้ (tangible elements) ประกอบด้วย ประชากร ดินแดน

ทรัพยากรธรรมชาติ สมรรถนะด้านอุตสาหกรรม สมรรถนะด้านเกษตรกรรม ความเข้มแข็งทางทหารและการระดมพล และปัจจัยที่เป็นนามธรรมหรือจับต้องไม่ได้ (intangible elements) ประกอบด้วย ผู้นำ ภาวะผู้นำ ลักษณะผู้นำ คุณสมบัติของผู้นำ ประสิทธิภาพของระบบราชการ รูปแบบของรัฐบาล ความเป็นเอกภาพหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม ชื่อเสียงเกียรติภูมิ และการสนับสนุนจากต่างประเทศ

1.5.2 สาระสำคัญของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 ประกอบด้วย ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ด้านการเมือง ความสำคัญของภูมิรัฐศาสตร์ไทยจากการที่ไทยไม่ติดต่อกับประเทศขนาดใหญ่หรือประเทศมหาอำนาจ ที่สำคัญ คือ จีน และประเทศเพื่อนบ้านที่มีขนาดเล็กกว่าไทย หรือเป็นประเทศที่มีปัจจัยแห่งอำนาจที่น้อยกว่าไทย ส่งผลต่อการเมืองจากการกำหนดนโยบายภายในประเทศและนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีความเป็นอิสระ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาการค้า การลงทุน และความช่วยเหลือระหว่างประเทศ และด้านสังคม จากความหลากหลายของพื้นที่ ความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่หลากหลาย

1.5.3 ผลกระทบของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 (ก) ด้านการเมือง ที่สำคัญ คือ การเป็นรัฐบาลที่สนับสนุนและเป็นพันธมิตรกับมหาอำนาจทั้งหลาย ที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน รัสเซีย และญี่ปุ่น อย่างต่อเนื่อง อำนาจและอิทธิพลของมหาอำนาจกับประเทศไทย ความเป็นอิสระด้านการต่างประเทศ ทางเลือกด้านการต่างประเทศของประเทศไทย (ข) ด้านเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ ความร่วมมือกับกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจหลากหลายรูปแบบ การพัฒนา จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การค้า จากการค้าระหว่างประเทศที่มีหลากหลายรูปแบบ การลงทุน ที่มหาอำนาจเข้ามามีบทบาทการลงทุนอย่างมาก การเงิน ที่ค่าเงินบาทแข็งตัว มีความผันผวน และเพิ่มความสำคัญมากขึ้น ความช่วยเหลือ ที่มหาอำนาจมีการให้ความช่วยเหลือหลากหลายรูปแบบ และประเทศไทยให้ความช่วยเหลือกับประเทศอื่น และ (ค) ด้านสังคม ที่สำคัญ คือ ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมจากการเข้ามาของประชากรในประเทศมหาอำนาจผ่านความหลากหลาย ที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยว

1.6. นิยามศัพท์/นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ภูมิรัฐศาสตร์ คือ การศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยทางการเมืองที่สัมพันธ์กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ที่สำคัญประกอบด้วย (1) ขนาดของรัฐ (2) ที่ตั้งของรัฐ (3) พื้นที่ อาณาเขต และพรมแดนของรัฐ (4) รูปร่างของรัฐ (5) ลักษณะภูมิประเทศ และ (6) ทรัพยากรธรรมชาติ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบถึงสาเหตุ เนื้อหาสาระ และผลกระทบ ของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020

1.7.2 ทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและรอบด้านที่นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 จากข้อค้นพบเพื่อนำมากำหนดนโยบายสาธารณะ และการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

1.7.3 ผลงานความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 เป็นการนำเสนอจาก (1.7.3.1) สาเหตุที่นำไปสู่ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 (1.7.3.2) สาเหตุสำคัญของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 (1.7.3.3) ผลกระทบของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 ทั้งหมดนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่องความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 มุ่งเน้นสาเหตุ เนื้อหาสาระ และผลกระทบ ของความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 พิจารณาจากเอกสารที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับงานวิจัย และจากการสัมภาษณ์

1.7.4 ผลงานการวิจัยเรื่องความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 2020 เป็นประโยชน์กับประชาชน กลุ่ม หน่วยงาน องค์กร สถาบัน ที่เกี่ยวข้อง และสัมพันธ์ ในประเทศไทย เพื่อเตรียมการกับความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จากหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

